

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ยุคปัจจุบันเป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากโลกได้ปรับเปลี่ยนเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 กล่าวคือเป็นยุคที่มีการสื่อสารที่ไร้พรมแดน ทุกการสื่อสารสามารถสื่อสาร เชื่อมโยงกันได้อย่างรวดเร็ว (วิจารณ์ พานิช. 2555 : 16 - 21) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านรวมถึงด้านการศึกษาด้วย นับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษานั้นถือได้ว่าเป็นตัวแปรสำคัญของการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน สังคมในอนาคต ถูกกำหนดโดยทักษะและความรู้ที่ต้องการในปัจจุบัน ดังนั้น การศึกษาจึงมีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการสร้างและเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนของชาติเพื่อเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งการจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 นี้ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากกระบวนทัศน์ที่เป็นแบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนทัศน์ที่มีความใหม่ ทันสมัย มีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ทำทาย และซับซ้อน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553 : 7) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 –2570) ที่ยังคงน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปรัชญานำทางในการขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนาประเทศ ให้เกิดประสิทธิผลในการขับเคลื่อนพลวัตการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ซึ่งเป้าหมายหลักประการหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับนี้คือการพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่โดยพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม เตรียมพร้อมกำลังคนที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ภาคการผลิตและบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพและผลิตภาพสูงขึ้น รวมทั้งพัฒนาหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมเพื่อส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ออนไลน์. 2564)

ด้วยสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันนี้ มีการระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID – 19) ทั่วโลกเป็นวงกว้างในระยะเวลาอันรวดเร็ว (องค์การอนามัยโลก ประเทศไทย (WHO Thailand). ออนไลน์. 2563) การระบาดของโรคไวรัสโควิด-19 ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเกือบทุกด้าน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบทางการศึกษาด้วยการจัดการศึกษา การเรียนโดยใช้รูปแบบออนไลน์ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทุกระดับการศึกษา รวมถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย ซึ่งมีการใช้รูปแบบ

ที่หลากหลายให้เลือกทั้งรูปแบบออนไลน์ และการเรียนในชั้นเรียน เพื่อนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ในแต่ละสถานศึกษา (วิวุฒิ บุญลอย และคณะ. 2564 : 44 – 45)

สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่ใช้การจัดการศึกษาให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นเยาวชนที่เป็นกำลังของชาติ ด้วยสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นส่งผลต่อรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงไป แต่อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาก็ยังคงต้องมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติทั้ง 4 ฉบับ โดยมีใจความซึ่งกำหนดให้การจัดการศึกษาต้องไปเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ ตลอดจนทั้งคุณธรรม ในการที่จะดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สะท้อนให้เกิดแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579 ที่เป็นผังแผนที่นำทางเพื่อควบคุมและชี้นำให้ระบบการศึกษาไทยมีการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของมนุษย์อย่างเต็มศักยภาพของตนพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาคณาให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560 : 76)

การพัฒนาคณาให้มีคุณลักษณะดังกล่าวได้นั้นต้องอาศัยกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ดังเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 4 มาตรา 22 ใจความหนึ่งได้กล่าวถึงการจัดการศึกษานั้นต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ซึ่งทำให้กระบวนการจัดการศึกษาของครูผู้สอนนั้นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของตน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนนั้นจะต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะต้องมีการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนแบบเดิมให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นที่ตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มตัวและได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง (ทิสนา แจมมณี. 2564 : 120) ทั้งนี้เป็นที่ยอมรับว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นเป็นวิธีการที่จะสามารถพัฒนาคณาหรือผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ได้ อันเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีนี้ให้ความสำคัญกับผู้เรียนมากกว่าผู้สอน และส่งเสริม

ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มกำลังความสามารถและความต้องการของตนเอง แนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยาวนานและเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (ชวลิต เจนเจริญ, 2553 : 2)

ครูผู้สอน เป็นบุคลากรทางการศึกษานุคคลหนึ่งที่อยู่ภายใต้กรอบการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา การดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในสถานศึกษานั้น ๆ จะต้องเป็นตามกรอบแนวทางดังผู้บริหารสถานศึกษากำหนด ซึ่งขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้น เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีกรนำทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่หนึ่งในการบริหารที่ต้องสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้ (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2556 : 28)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับการดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบไปด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอท่าใหม่ อำเภอนายายอาม และอำเภอแก่งหางแมว มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 80 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. ออนไลน์, 2564 ก) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำนวน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอขลุง อำเภอมะขาม อำเภอสอยดาว อำเภอเขาคิชฌกูฏ อำเภอแหลมสิงห์และอำเภอโป่งน้ำร้อน มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 106 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. ออนไลน์, 2564 ก) ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้การบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีมีมากกว่า 186 คน เนื่องด้วยจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ดังได้กล่าวแล้วในข้างต้นส่งผลให้รูปแบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีต้องมีความแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม ซึ่งได้กำหนดรูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียนในแต่ละพื้นที่ไว้ทั้งสิ้น 5 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนแบบ On-site การเรียนแบบ On-Air การเรียนแบบ Online การเรียนแบบ On-demand และการเรียนแบบ On-hand อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนทั้ง 5 รูปแบบ สามารถจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่บนพื้นฐานความปลอดภัยทั้งครูผู้สอนและผู้เรียนเป็นอันดับแรก

ทั้งนี้ถึงแม้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของแต่ละสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน แต่การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดดังกล่าวนั้นยังคงต้องเป็นไปตามกรอบแนวทางที่ได้กำหนดไว้ภายใต้การควบคุมดูแลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

จากงานวิจัยของ เมตตา ชาญฉลาด (2558 : 55 – 58) แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 มีระดับความพึงพอใจต่อการบริหารงานของผู้บริหารในด้านการบริหารวิชาการน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับการบริหารงานอีก 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ เมื่อพิจารณาถึงประเด็นหนึ่งในการบริหารงานวิชาการรายชื่อ 3 อันดับสุดท้ายพบว่า ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อผู้บริหารในการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน จากข้อค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารมีการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับที่ครูผู้สอนยังไม่พึงพอใจ ซึ่งการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนนั้นเป็นลักษณะหนึ่งของการที่ท่าให้มองเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นลักษณะที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หากการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเพียงพอและพึงพอใจแล้วนั้น อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากคะแนนสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดจันทบุรี พบว่า ปีการศึกษา 2563 มีคะแนนเฉลี่ย 46.39 และปีการศึกษา 2564 มีค่าเฉลี่ย 43.09 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). ออนไลน์. 2565) จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนและส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินตามแผนปฏิบัติการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า มีนโยบายที่ไม่บรรลุค่าเป้าหมาย คือ นโยบายที่ 3 การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ ตัวชี้วัดที่ 17 ครูมีการเปลี่ยนบทบาท ครูผู้สอนเป็น coach เป็นผู้ให้คำปรึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. 2564 : 23; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. 2563 : 27) ทั้งนี้อาจเกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายด้าน เช่น กระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่จะให้ความร่วมมือ มุ่งมั่น แก้ไข พัฒนา และส่งเสริมคุณภาพทางการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและ พระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติและถือว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการบริหารการศึกษาที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

จากการสืบค้นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญ จากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ย้อนหลัง 10 ปี พบว่า ไม่ปรากฏงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญ ในจังหวัดจันทบุรี กอปรกับเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เพื่อที่จะนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ประโยชน์ของการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการยกระดับมาตรฐานการศึกษาและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ปีการศึกษา 2564 รวมทั้งสิ้น 2,016 คน แบ่งออกเป็นครูผู้สอนในโรงเรียน

สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 959 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. ออนไลน์. 2564 ก) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำนวน 1,057 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. ออนไลน์. 2564 ก)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างของ เกรจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 - 610) รวมทั้งสิ้น 323 คน และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่มและครูผู้สอนเป็นหน่วยในการสุ่ม ประกอบด้วย สถานศึกษาขนาดเล็ก 45 คนสถานศึกษาขนาดกลาง 196 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ 82 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งออกเป็น

- 1.1 เพศ
- 1.2 วุฒิการศึกษา
- 1.3 ประสบการณ์ในการทำงาน
- 1.4 ขนาดสถานศึกษา

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี แบ่งออกเป็น

- 2.1 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 2.2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 2.3 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้อำนวยการ โรงเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูซึ่งปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอยู่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ โดยครูใช้เทคนิคกระบวนการจัดสถานการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้กิจกรรมและสาระการเรียนรู้ตรงกับความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเต็มศักยภาพ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง พฤติกรรมหรือการแสดงออกตามสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนให้ครูผู้สอนในสถานศึกษามีความเข้าใจ เจตคติที่ดี และทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมและการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอนให้ดีขึ้น รวมทั้งการปรับเปลี่ยนทัศนคติ การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูผู้สอน โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเชิญวิทยากรมาแนะนำให้ความรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย การอบรม ประชุม ชี้แจง สัมมนา ศึกษาดูงาน เปิดโอกาสให้ครูมีการสังเกตการณ์สอน สนับสนุนเงินงบประมาณ เป็นต้น เพื่อให้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา หมายถึง พฤติกรรมและการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนตามความสนใจโดยสนับสนุนการจัดหาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อครูผู้ทำวิจัย จัดหาเอกสารหลักสูตร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เชิญวิทยากรมาบรรยาย จัดอบรม สัมมนา ประชุมปฏิบัติการอยู่เสมอ มีการนิเทศติดตามและประเมินผลงานวิจัยของครูอย่างสม่ำเสมอ

3. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง พฤติกรรมและการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการอบรม ประชุม สัมมนา วางแผน จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ กำหนดนโยบาย และเป้าหมายในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาในการเรียนการสอน ให้คำแนะนำกับครูในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา สร้างแรงบันดาลใจให้ครูผลิตสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา สนับสนุนงบประมาณ สนับสนุนให้ครูได้ไปศึกษาดูงาน สนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

เพศ หมายถึง รูปลักษณะของครูผู้สอนที่แสดงให้เห็นว่าหญิงหรือชาย

วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดที่สำเร็จการศึกษาของครูผู้สอน
แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ปริญญาตรี
2. ปริญญาโท
3. ปริญญาเอก

ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาการปฏิบัติงานของครูผู้สอน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี นับตั้งแต่วันที่บรรจุแต่งตั้งจนถึงปัจจุบัน
แบ่งออกเป็น 4 ช่วงประสบการณ์

1. ต่ำกว่า 9 ปี
2. 10 – 19 ปี
3. 20 – 29 ปี
4. 30 ปีขึ้นไป

ขนาดสถานศึกษา หมายถึง ประเภทของสถานศึกษาโดยยึดจำนวนนักเรียนตามเกณฑ์
ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก แบ่งออกเป็น 3 ขนาด ดังนี้

1. ขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน
2. ขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 121 - 600 คน
3. ขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 601 คน ขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียน
การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาจันทบุรี โดยอาศัยแนวคิดของอาร์กีริสและไซเซอร์ต์ (Argyris and Cyert. 1980 : 63)
กอร์ตัน (Gorton. 1983 : 71) กลาสแมน (Glassman. 1984 : 283 – 297) กระทรวงศึกษาธิการ (2550 :
28 - 30) พอดา บุตรสุทธีวงศ์ (2554 : 123) ทิศนา ขัมมณี (2564 : 121 - 122) เข้มทอง ศิริแสงเลิศ
(2555 : 51 – 52) ประยงค์ เนาวบุตร (2555 : 39 – 46) และศิริดา แพงไทย (2559 : 57) นำมาวิเคราะห์
แล้วสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

1. เพศ
 - 1.1 ชาย
 - 1.2 หญิง
2. วุฒิการศึกษา
 - 2.1 ปริญญาตรี
 - 2.2 ปริญญาโท
 - 2.3 ปริญญาเอก
3. ประสบการณ์ในการทำงาน
 - 3.1 ต่ำกว่า 9 ปี
 - 3.2 10 – 19 ปี
 - 3.3 20 – 29 ปี
 - 3.4 30 ปีขึ้นไป
4. ขนาดสถานศึกษา
 - 4.1 ขนาดเล็ก
 - 4.2 ขนาดกลาง
 - 4.3 ขนาดใหญ่

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

แบ่งออกเป็น

1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
2. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีแตกต่างกัน

2. ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีแตกต่างกัน

3. ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีแตกต่างกัน

4. ครูผู้สอนซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีแตกต่างกัน